

(המשך מעמוד 35)

התיאוריות של וילהלם רייך ושיטות הטיפול הסקסולוגיות שלו עם שטיי פת-המוח של הסטליניזם, ולמעשה פ- גע הישר בעיקרים המקורשים של ה- קומוניזם, כלי לחסוך בעת ובעונה אחת גם את חיציו המורעלים לגבי כל אידי- אולוגיה קנאית שהיא, נראה עדיין ד- ריף מרי לעניניהם של הצופים היוגוס- לאווים.

אלפי הצעירים, שאולי זוכרים את סטאלין מתיאורי הוריהם, התקשו לה- גיב נכונה למראה השוואה בין סטאלין להיטלר, על רקע אחד מההימננים ה- קומוניסטיים הפופולאריים ביותר עד עצם היום הזה. בתחילה נשמעו צחוקים כאולם, לא תמיד נמקומות שבהם צחק, למשל הקהל הישראלי (שחורר מרי פעם לראות את הסרט בהקרנת הסינמטמטק) אחר כך נדמה היה שהצ- ערים עמיתים שמאלה וימנה, כדי לראות איך מגיבים השכנים, כשמילח- דרוויץ' מנסה לפתוח את אלילה, מח- ליקע-ליקרה רוסי — והוא, כל מה שיש בראשו הן סיסמות מהפכניות ור- קות מתוכן, אותן הוא מרקלם כאימי- פוטנטיות ולעגת.

כסופה של ההקרנה מבוכה. מחי- אות-כפיים ספורות, הרגשה של שוק, המישלחת הרוסית, שראתה את הס- רט הראשונה, ברחה במהירות לבית- המלון והסתגרה שם.

השחקנים והצוות נפגשו, ברובם, לראשונה בתום 16 שנים, הרגישו כמו פרטיזני עזובים, שהיום איש אינו מבין בדיוק על מה נהרגו.

רעייתו של מאקאבייב, בויאנה, ש- ערכה את המוסיקה לסרט (אחד ממר- כיוו החזקים ביותר), רצה לבית-החר- לים. "אולי זה טוב", היא אמרה בעצב, "שמאק לא היה כאן, אילולא האנבים, בוודאי היה חוטף התקליב".

חצי שעה לפני ההקרנה טילפנו לה בכהילות, מבית-החולים, מאקאבייב, או בלשון הבריו "מאק", ניתק את צינר- רות ההנהגה המלאכותית שהיה מחובר להם ונעלם מן החדר. מצאו אותו בה- דרהרופאים מטלפן לפסטיבל, ובפיו כל מיני הצעות להצגות נועזות עוד יותר בשנה הבאה.

הוא לא ידע עד כמה הסתכן בשיחת טלפון זו. הרופאים, שידעו את מידת התרגשותו לקראת הצגתו הראשונה של סירטו, שוכה ככל התהילה האפ- שרית בעולם כולו, מלבד ארצו שלו, הכפילו את מנת סמיההרגעה שהוא קיבל, ולמעשה היה האיש כשיכור המנסה להצות כביש סואן כאור ארום.

מחכים להוצאה להורג

יו מיסגשים עליונים בפסטיבל. מילוש פורמן, פליט מצ'כוסל- בקיה שהצליח במערב (שיער, אמדי- אוס) נפגש עם אמיר קוסטוריצה, מי שקיבל מידיו את פרס קלי-הוהב בקאן (פורמן היה אז נשיא צוות-השופטים) על מסע עסקים של אבא. קוסטור- ריצה, מוסלמי מסאראייבו, רוצה לנסות להיות לפחות פורמן לסרט אחד: "אני רוצה לעשות את סירטי השלישי בני- גוסלאוויה" — סירטו הראשון מה- קרה לדולי בל טרם הוצג בישראל — ואז אני נוסע להצגות באוניברסיטת קולומביה, ובאותה שנה אני רוצה לע- שות סרט אמריקאי אחד. לפחות פעם אחת."

שמו הכי טוב של הפיתוי האמריקאי, כבר מנבא לקוסטוריצה שהיה עוד מי- שומר הוליוודי. מקהילת-המהגרים יש עוד שניים שהגיעו לפסטיבל: אנדרה קונצ'ילו- בסקי והמסטיטאלי שלו, ג'ורג' מיליצ'י- ביץ', קראטי שחי בלוס-אנג'לס.

רק נדחפו החוצה אנשי-הביטחון של המישלחת הרוסית מארוחת-צה- ריים במיטעדה, שאליה לא הורשו להי- כנס, והתרחש איחור-מישפחות. המיש- לחת הרוסית התנשקה עם קונצ'ילו- בסקי. בראשה: אלקסי גרמן. דברים מוזרים קרו לו לגרמן לאח- רונה — סירטו, שהיה אסור בתכלית

במדרינה

מישפט

אדם ושופט

נאשמים נאבקו כדי להגיע למישפט אצל השופט רויד ולך, שנפטר השבוע

את ההגרה הקולעת ביותר לשופט רויד ולך, שנפטר השבוע, מצא עורך-הדף שימחה ויו. במודעת-האבל שפר- סם בעיתון, כתב זיו: "רויד ולך, אדם ושופט".

ואומנם, ולך היה קודם כל אדם, ורק אחר-כך שופט.

שנים רבות חיכה השופט ולך למי- נויו לבית-המישפט המחוזי, ולכן היו שחשבו כי כאשר יגיע לשם ינהג כש- ררה וכתהנשאות, אמר עורך-הדף שה- כאשר יוצק לפתע, לפני חודשים ש- כדי אותו שנים, אבל הוא לא יכול היה לנהוג כך. זה לא היה באופיו. הוא המ- שך להיות ירידותי לחלוטם, והשופט בעל הלב הטוב ביותר בבית-המישפט.

לא היתה בו אף טיפה של רועלב או מרידות, אמרה עליו עורכת-הדף מפורסמת, בהלווייתו.

הלב הגדול. כמשך שנים ארוכות ישב השופט ולך במישפטים פליילים בבית-המישפט המחוזי בתל-אביב. ע- ברינים הכירו אותו, ושמו היה מפורס- מ. הם היו מבקשים מסניגוריהם לנסות להעביר את מישפטים. לשופט הטוב, לשופט בעל הלב הגדול.

ולך האוין באהרה לטיעונים לעונש ולנסיבות עצובות בעברם של הנא- שמים, ואת העונש נתן בהתאם. לינו הרהום על התיר לו לשלוח אנשים לבית-הכלא לשנים ארוכות. ואומנם נאשמים קיבלו את עונשם אצל השופט ולך בחיור, הם ידעו כי זה מגיע להם.

גם נאשמים שהגיעו לשופט ולך רק לשם ריון במעצרו, היו מנצלים את ההזדמנות ומעדיפים להודות לפניו ב- אשמה, מאשר לכפור ולנהל מישפט ארוך לפני שופט אחר.

רחמנותו היהודית לא נעלמה מעי- ניהם של תובעים, שעמלו לעיתים זמן ארוך על תיק מישפטי וראו כיצד הנ- אשם שלהם מקבל עונש קל אצל ה- שופט ולך. כאשר סיימה שלי ולך, בתו האד- מונית של השופט את חוק לימודיה ב- אוניברסיטה וחילפה מקום להתמחות, פנה אביה לאחד הפרקליטים הבכירים בתביעה ושאל אם יקבל את בתו להתי- מחות במישרו. הפרקליט ענה כי יק- בל אותה בחפץ-לב, אבל הוזהר את ה- שופט כי לעיתים יש פרקליטים החוד- רים מבית-המישפט, לאחר שנאשם וזה בעונש קל במיוחד אצל השופט ולך, והם אומרים מילים קשות על השופט. אולי זה לא ינעם לאזניה של שלי, אמר הפרקליט.

ולך צחק בקול רם. שלי כבר שמ- עה עליו הרבה דברים מאמא שלה, וכל מה שיגידו הפרקליטים לא יפתיע אותה, אמר בתושההומור הנחבי שלו.

במשך שנים ארוכות ישב ולך ב- מישפטים פליילים, עד שלפני שנתיים ביקש להעבירו למישפטים אורחיים. נראה כי לינו לא עמד לו בשליחת אי- שים לכלא, אפילו לתקופות קצרות. הוא היה מרובץ מאוד מהתפקיד החדש, אבל התגעגע להתרגשות שילותת את המישפטים הפליילים, ולעיתונאים ש- צבאו על אולם בית-המישפט והתיידרו עם השופט.

מחלה ממארת. עורכי-הדף אהבו אותו, מכיוון שמעולם לא הנהשא עליהם ולא הרים את קולו על איש, גם לא על העברייני החצוף ביותר. ודי עבריינים זכרו לו לטובה גם את החדש האנושי הזה. הוא פקד כי פעם, כאשר עמד בתור לקולנוע, ניגש אליו בריון גדל קומה. אתה זוכר אותי? שאל הבריון, והמי- שך: "אני שנפטי אצלך ויצאתי רק עכשיו ממכלא. אני רוצה להגיד לך שהיית בסדר גמור", אמר לשופט הנד- הם.

מחוז לבית-המישפט היה ידוע ולך כאדם אוהב-חיים, אישי-מישפחה שאהב ולהיטים.

דרודה לויט, מי צריך את אמריקה?

אמה עזבה את מטולה ועבר לגור ביי- סודיה-מעלה. שם נישאה לכן מישפחת לובובסקי, מראשוני-המושבה, שלידי אגדה-החולה, אסתר נשארה במטולה. סבה וסבתה, לידי צפת, עזבו את עירם ובאו לגרל את נכדתם הקטנה. העיקר לא לנטוש את המקום — זה היה המסר שקיבלה עוד בינקותה.

לימים, כנערה צעירה, התגרבה לגי- דודה-עבודה, ואחר-כך הכירה את בעי- לה, יוסף, מראשי הציונים הכלליים באי- רץ.

פעמיים נאלצו תושבי מטולה לעזוב את המושבה. אסתר לויט לעולם חזרה. היא לא אהבה לנסוע לחוץ-לארץ, ואמרה תמיד שהארץ יפה ויש עוד הרבה מקומות לראות בה. לא צריך את אמריקה.

היא היתה קשורה למטולה בקשר בל ניתק. אפשר היה לראות אותה כשבתום, כנשיא לוקחת שניים או שלושה חיילים ויוצאת איתם לטיול בשמורת-התגור, להראות להם את מ- פלייהמים, לספר להם את ההיסטוריה רצופת התלאות של המושבה, היסי- טוריה שהיא היתה שורה בה לאורכה.

דמעות לבנוניות. היתה זו אסי- תר שביקרה את איש נילי, יוסף לישנסקי, שברח מאנשי השומר. לר- שנסקי, איש-מטולה, ידע שעל בני- המושבה הוא יוכל לסמוך. הוא התחבא במפל-האשר, שלידי מפל-התגור. היא היה יודרת בחצות מן המושבה למקום מיסתורו, להביא לו מים ואוכל. לר- סיפרה איך היה מיוחד, אך גם כמעטיו. עוד לפני ההחלטה הבריטית-צרי-

פתית, לקבוע את הגבול הצפוני היכן שהוא היום, ולהעביר את ארמות עמק עיון לידי הלכוננים, היו ארמות העמי- שייכות לתושבי מטולה. אצל מישפחו לויט עברו בניגוד מכפר קילה שנ- לבנון. מאז 1948 ועד היום, בדרכי- עלומות ונסתרות, שמרה אסתר ע- קשר עם הווג הערבי הקשיש.

השבוע, בבית-הקברות בטטול התייחו פאטמה ונימר אלבנניים קיברה. פאטמה, שידעה גם היא תלא- בחייה, בלבנון ידועת-הסבל, ידעה הפעם איברה חברה אמיתית. האשה שכונתה הרודה של החיילי- קברה שני בנים בחייה, אך שמרה תמ- על רוח איתנה, והיותה מקור-כוח ל- מהות השכולות במטולה.

היא מעולם לא חתמה על עצונ- ולא השתתפה בהפגנות, אך יישמה כוח אמנותה וברוחה את כל המינשר- היא לא ידעה מה זו גיוענות, לא אשכנזים ומיזרחיים. ובודאי לא יהודים לערבים. ביתה היה פתוח ל- עובר-אורח הנקרה בדרך: לראשי- ריונים מרמת-הגולן, לתושבי דרום- נון, לאנשי קריית-שמונה, לרו- כילים, שרים ולאנשי-ציבור מכל- וות הארץ, כמו לטוראים פשוטים. השבוע נפטרה ונטמנה בבית- ברות במטולה. בית-הקברות היושב כחף מפל-התגור.

מאוד את אשתו היפה ואת בתו ה- מישפטנית. הוא היה גא בהן מאוד. באירועים חגיגיים נראה כשהוא רוקד, מחייך וצוחק בשימחה עם ידידים. כאשר יוצק לפתע, לפני חודשים אחדים, כי חלה, קיוו כל באי בית- המישפט שיהלים כמחרה. כאשר יצא מבית-החולים ועבר למחלקת-השיקום, היו אצלו מבקרים כה רבים, עד שהיה צורך להגביל את כואם.

כאשר התברר למישפחתו כי המד- לה היא ממארת, עזבה בתו שלי את מקום-עבודתה, במישר עורך-הדף, וסי- עדה אותו, יחד עם אמה, בימיו האחד- רונים.

את הצער והעצב שערור מותו בק- הילה המישפטית אפשר היה לראות על פניהם של האנשים הרבים שהגיעו ביום שיש האחרון להלווייתו.

דרכי חיים הרודה של החיילים

רק פעמיים היא עזבה את מטולה

הכפר הוא קטן, בתים שורותיים, מסכיב תאוה לעיניים, כתב המשורר רויד שימעוני על המושבה מטולה. בכפר הקטן, במרכזו של הרחוב ה- ראשי של המושבה, בבית-אבן ישן שהטיח מתקלף בו, דלק בשנים האחד- רונות האור יומם וליל.

זה היה ביתה של אסתר לויט, מי שכונתה "הרודה של החיילים". מספרת עליה רזנית אנטלר: אשה קטנת-קומה, צמה ארוכה שחר- רה, שלימים נשור בה הרבה לבן, עטפה את ראשה. פניה היו חרושות קמטים, עינייה עירניות.

את הבית הקטן, שני חדרים בלבד, פתחה הרודה ממטולה לפני חיילי- צה"ל.

כל חייל וחיילת שהגיעו למושבה הצפונית, ידעו שאפשר, להיכנס לאסי- תר" בכל שעה — לאכול את עוגת- התפוחים המפורסמת שלה ולשתות קפה חם, או סתם לפתוח את דלת- הרשת שבפתח ביתה ולשאול מה חדש. כי אסתר ידעה הכל. היא שמעה הרבה דברים בביתה. אך לעולם לא ציטטה. שמרה סוד. חיילי צה"ל ומי- פקדיו, שפקדו את ביתה, ידעו שמה שאומרים אסתר נשאר בין כותלי- הבית, בן הדין שנה.

אסתר לויט, מבנותיה הראשונות של המושבה הצפונית, ידעה הרבה תל- אות בחייה. מעולם לא נשברה. מעולם לא ויתרה. לא לעצמה, לא לערכי העי- בודה שעליהם חינכה את בניה, ולא לסוככים אותה. כשכמשק לויט היו עדיין פרות, הי- תה זו היא אשר יצאה איתן למירעה מדי בוקר, וכשהחליפו את הפרות במי- טע תפוחי-עץ, היתה זו אסתר שיצאה לקטוף, טיפסה על סולמות. תמיד עבי- בגיל שנה היא התייתמה מאביה.